

Shellers from the past and the present

Frank Maartense

Schelpenverzamelaars van heden en verleden

Summary. This paper describes the origin and content of the database 'Shellers from the past and the present', as well as the author's involvement from the Dutch language area.

Inleiding

"Every man on earth has his own story that is admirable in some sort of way".

Dat geldt zeker voor ons, schelpenverzamelaars. We willen allemaal onze verhalen vertellen en de mooiste vondsten laten zien – en dan het liefst nog opgeschreven met onze naam erbij. En waarom ook niet? Veel van die verhalen zijn opgetekend in 'Shellers from the Past and the Present', een database met de namen van ongeveer 67.000 mensen die op wat voor manier ook met schelpen te maken hebben of hebben gehad. Sinds bijna twee jaar heb ik het genoegen om samen met de Amerikaan malacoloog Tom Rice redacteur en beheerder te zijn van 'Shellers from the past and the present'.

Tom Rice

Toen Tom Rice, malacoloog in hart en nieren, zo'n 60 jaar geleden begon met het wetenschappelijk verzamelen van schelpen noteerde hij ook de auteurs bij de schelpensoorten en vroeg zich gelijk af wie deze in zijn ogen 'geleerden' waren. In de halve eeuw daarop zou hij velen van hen ontmoeten. Nadat Tom gestopt was met zijn schelpenmagazine 'Of Sea and Shore', dat in de hoogtijdagen verzamelaars in meer dan 60 landen bereikte, zocht hij naar een andere uitdaging om, zoals Tom het zelf noemt: "zijn brein actief te houden". Die had hij al snel gevonden. In de loop van al die jaren had Tom namelijk een fotoarchief samengesteld van mensen die hij tijdens vele schelpenbeurzen en trips, waar ook ter wereld, was tegengekomen. En niet te vergeten van de ontelbare bezoekers aan zijn schelpenmuseum 'Of Sea and Shore Museum of Shells and Natural History' in Port Gamble in de staat Washington in de Verenigde Staten van Amerika.

Tom vroeg zich af wat er van deze mensen en hun verzamelingen was geworden en begon informatie te verzamelen. Zijn bestand begon te groeien, mede dankzij '2400 Years of Malacology' van de American Malacological Society, waarin duizenden malacologen van over de hele wereld en door de eeuwen heen worden vermeld. Daarnaast werd 'Biographical Etymology of Marine Organism Names (BEMON)' een belangrijke bron van informatie. En zo kwam er een dag dat Tom ruim 20.000 namen bij elkaar had gesprokkeld. Wat daarmee te doen? Eigenlijk wilde hij de verzameling voor zichzelf houden ('an exercise for my mind') maar hij liet toch een CD-ROM met al die namen aan zijn vrienden Guido en Philippe Poppe zien. Ze moedigden Tom aan om zijn onderzoek voort te zetten, ermee in te stemmen de bestanden op hun website www.conchology.be te zetten en anderen uit te nodigen om namen, informatie, foto's,

Fig. 1. Vrouwen verzamelen schelpen. Manhattan Beach, New York 1885. Collection of the New York Historical Society.

correcties et cetera toe te voegen. Tom vond het een opwindend idee en zo zag 'Shellers from the past and the present' in 2013 op www.conchology.be het licht. 'Shellers' werd meteen een megahit.

Het Nederlandse taalgebied

Mijn toevoeging in 2018 van de Nederlandse zoöloog Jan van der Hoeven (1801-1868) aan de database was mijn eerste echte kennismaking met 'Shellers from the past and the present'. Ik had me wel eerder in het project verdiept, waarbij het continu doorgeven van kennis over malacologie me al had aangesproken. Maar ik wilde dat deze kennis ook in de toekomst voor iedereen beschikbaar zou blijven en mij daarvoor inzetten: 'Shellers from the past and the present for the benefit of shellers in the future', zoals ik het voor ogen had. Met dat in gedachten nam ik contact op met Guido Poppe en stelde hem voor om Tom te assisteren. Guido vond het een prima idee en de klik met Tom was er meteen.

En dan verzamel je zomaar naast schelpen (ik denk dat ik na 35 jaar best een uitgebreide collectie heb) ook nog eens namen van mensen die met schelpen te maken hebben. Het verzamelen zelf is voor mij hierdoor nog leuker geworden.

"Every man on earth has his own story that is admirable in some sort of way". Ik kreeg deze opmerking in een mail van een Zuid-Afrikaanse mevrouw die vroeg of ik informatie over haar vader, de malacoloog Hugo Wessels, op Shellers wilde zetten. Een prachtig verhaal over een boer die naast schelpenverzamelaar ook nog jager en gouddeveler was. En als arts werkte hij tussen

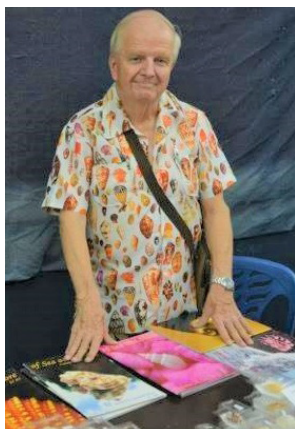

Fig. 2. Tom Rice, de initiatiefnemer van 'Shellers from the past and the present'.

Fig. 3. Tom Rice ontmoet Frank Maartense in Bangkok, februari 2020.

Fig. 4. Frank Maartense.

de inheemse bevolking van Zuid Afrika, waar hij zo populair was dat er na zijn dood haarlokken uit zijn graf werden gestolen. Als relikwie, gaat het verhaal.

Sterke verhalen

En dan zijn er de verhalen die je de tegenkomt op Shellers of toegestuurd krijgt vanuit de hele wereld. Soms zijn het avonturen, zoals die van de befaamde Amerikaanse malacoloog en wereldreiziger Ted Dranga (1901-1956). Tijdens het verzamelen op de onbewoonde noordwestkust van Australië bij Broome in 1939 werd hij gearresteerd en door een Australische soldaat meegenomen voor verhoor. Wat hij daar deed? Want er was oorlog gaande. Dat was aan Ted blijkbaar voorbijgegaan... Hij overtuigde zijn ondervragers van zijn vredelievende missie, iets anders kun je het zoeken naar schelpen tenslotte moeilijk noemen. En Ted werd vrijgelaten.

Nog zo'n avonturier : Walter Jakob Eyerdam (1892-1974). Verzamelaar van alles van over de hele wereld. Door botanici, ornithologen en conchologen geprezen als een superieure verzamelaar. Jarenlang verdiende Eyerdam zijn brood met het maken van houten vaten voor de opslag van bruikbare delen van walvissen in Alaska. Zijn schelpenreizen brachten hem vijf keer naar Siberië (er is daar zelfs een berg naar hem vernoemd), de Pacific, Alaska (25 zomers), Zuid-Amerika en de Cariben. Daarnaast was hij een goede vriend van Tom Rice.

Dit zijn natuurlijk exotische verhalen. Er gaat voor mij ook niets boven een mooie zoektocht op Texel, hoor. Maar dit terzijde. Nobelprijs winnaars staan ook in de lijst, zoals Eric Richard

Kandel die in 1929 de Nobelprijs voor de Fysiologie of Geneeskunde kreeg. Bij zijn onderzoek naar de werking van het geheugen maakte hij gebruik van de slak *Aplysia californica*, bij ons beter bekend als zeehaas. Andere vermelde Nobel-laureaten zijn Bernhard Katz en Sydney Brenner. Katz bestudeerde de plek bij inktvissen waar zenuwimpulsen worden overgedragen; Brenner gebruikte *Octopus bimaculoides* en *Lottia gigantea* als referentiepunten voor vergelijkende genomica (de studie van een set van genen van een cel of organisme).

Aanbevelingen

Alle grote namen op het gebied van de schelpenkunde komen aan bod in Shellers. Maar ook al die verzamelaars die gewoon gefascineerd zijn door de kleur, vorm en het leefgebied van mollusken en door de schoonheid van schelpen staan er in. En dat is toch het overgrote deel. Het maakt Shellers uitermate boeiend. Als je hier ook in wilt worden opgenomen (ik denk overigens dat er al best wat leden van de NMV in Shellers staan) of zelf informatie wilt toevoegen of iets wilt wijzigen, ga dan naar www.conchology.be en scroll naar 'Shellers from the past and the present'. Het is zeer gebruiksvriendelijk en heel leuk. Realiseer je wel dat 'Shellers from the past and the present' onderdeel is van een openbare website: alle bijdragen kunnen dus door iedereen worden gelezen.

Je kunt mij ook een e-mail sturen (zie mailadres hieronder).

Adres van de auteur
frank@tarrant.nl